

MUNKÁS

A miniszterelnök programbeszéde — A főispán előadása az Ipartestületben — Városi közkonyha — Székházavatás — A házasságról — A nürbenrgi per — Nemzetiségi kérdés — Hirdetmény — Pártélet — Sport.

DEMOKRATIKUS HETILAP I. évfolyam. 41. szám.

Salgótarján, 1945. december 8

Megjelenik minden szombaton

Ára 120.— P

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Hunyadi-utca

A miniszterelnök programbeszéde

Mikor a várakozás nagy hónapjában, múlt év decemberében, először hallottunk arról, hogy Debrecenben új kormány alakult, a magyar nép számára, édes remény szállta meg a szívünket. Vége tehát az uri klikkek párnázott ajtóik, az elaltatott nép háta mögött történő egyezkedéseinek, vége a hatalom szántáiban hamis eszközeivel végrehajtott képviselőválasztások által megalapozott nagybirtokos és tőkés uralomnak és itt van, végre itt van a magyar nép bizalma alapján megszülető új magyar kormány.

A remény édes íze akkor sem vált keserűvé szánkban, mikor megtudtuk, hogy ez a kormány jóformán csak néhány magyar vármegye küldöttjéből áll, az új nemzetgyűlés szinte csak alkalmoszerűen állott össze és a kormány nagyon felemás összetételű. Mert ugyanakkor bizonyosságot éreztünk afelől, hogy egy frissen lábrakapó demokrácia delegáltjai ők és hogy a későbbi kibontakozáshoz, az egész ország hozzájárulása idején, elegendő mód lesz arra, hogy megfelelő emberek töltsék be az új magyar politika éltsorait.

Azóta majd egy év múlt el a magyar történet páratlanul álló éve. Páratlan a szenvedésekben és nélkülözésekben, páratlan a hőiesen vállalt harcban, küzdelmekben, páratlan az úgyszólván földig lerombolt ország újjáépítésének munkájában, de páratlan főként abban, hogy a kióban született demokrácia nem maradt álomnak, szent törekvések és nem sodorta el az örök magyar reakció szennyes hulláma, hanem elpusztíthatatlan gyökereket vert és ma mint életerős fa bonthatja ki dus lombzatát a magyar föld fölé. A jó ügyért jól végzett munka meghozta gyümölcsét: az összeomlás kezdetét követő egy esztendő végén meg lehetett tartani az első demokratikus választást, ennek eredményeként szorosabbra fűződött a demokratikus pártok kormányzó egysége és most a nemzetgyűlés megnyitására az új magyar miniszterelnök, Tildy Zoltán, az annyira óhajtott rend bizonyosságának ígéretével léphetett az ország színe elé.

A miniszterelnök mindenekelőtt a demokratikus rend legfontosabb biztosítékát emelte ki: a Szovjetunió bizalma megszállásdíjának és a Szovjetunióval való gazdasági és kulturális kapcsolatainak továbbfejlesztésének szükségét. Mindnyájan jól tudjuk, hogy mennyire fontos ez Európa és a magunk életének nagy viharában, melyet annyi ellentétes és veszedelmes érdek, indulat támaszt, a hatalmas, népi Szovjetunió az a megdöntöhetetlen szikla, mely megvédheti fiatal demokráciánkat és ezzel együtt életünket a külső és belső ellenséges erők szüntelen rohamától. Vele együtt győzünk, mert győznünk kell, nélküle azonban bizonyosan lemejt mártalékai-

vá lennénk azoknak az erőknek, melyeknek annyi századon át mártalékai voltunk.

Második fontos bejelentése volt a miniszterelnöknek az eddig imperialista politikával való öntudatos szakítás. Jól tudjuk, hogy hány, egyébként talán jószándéku, honfitársunk álmát zavarja meg még most is ez a bejelentés. A magyar irredenta, a tehetetlen reakciós magyar mult e veszedelmes mézesmadzaga, ma is ott lebeg sokunk szíjára előt. De ennek a veszedelmes álomnak önkéntelen álmódj elfelejtik mindenfajta imperializmus és jelen esetben a sajátos magyar imperializmus nemzetromboló következményeit. Mindenfajta imperializmus a belső nemzetbetegségek hamis külső gyógyszere, az üres hatalomvágy embertelen kiélésére, mely meggondolás nélkül vízi mézszárszékre a nemzet legjobbjait, csak azért, hogy a történet örök tanúsága szerint, sivatagot teremtsen az emberi kultúra helyén. A magyar imperializmus utjának pedig közvetlen szemléltető és szenvedői lehettünk: a sok hamis jelszó vakon vezetett ben-

A bányai Madisz székházavatása

Folyó hó 1 én tartotta a bányai Madisz kerület székházavatását, minek keretében az „Eszó” című szindarab került bemutatásra.

A demokrácia diadalmaskodása óta ez volt az első komoly előadás, amit városunkban láttunk. Abban a reményben, hogy ezt hasonló, vagy még értékesebbek fogják követni, vonjuk le a tanulságokat belőle.

Az előadás előtt Tordai Rezső, a bányai Madisz elnöke szólt a közönséghez — Rámutatott tömören a Madisz nagy elhivatottságára, a hogy melleje kell állnunk, ahogyan a Bánya meg is mutatta most. Életre kelt a Madisz komoly otthonalapítási vágya. A székház nagyterme vidéki kamaraszínház céljaira felel meg legjobban. Kb. 300 ülőhelyet helyezhetünk el benne. A színpad egy kicsit szűk, de könnyen kezelhető.

A nyitóelőadást három előadásban nézte meg a tarjáni közönség zsufolt széksorok mellett. Az „Eszó” lelkes és tehetős gárdája általános sikert aratott a komoly kritikák bonában is. Szabó Imrét Balázs László alakította. Jó alakításában (érezte) talán nagyon is, a magyar paraszt és a kissé csiszoltabb, de már pubultabb iparos jellege közötti ellentétet. Néha talán a kelleténél több érzelgést vitt bele a szerepébe, de egyes jeleneteknél megkapó őszinte volt a kifejezése.

Szamecz Ilonka Lidi szerepében annyira vonzóan nemes, tiszta alakot nyújtott, amit talán ilyen mértékben nem is érdemelt volna meg Lidi. Sok

nünket minden imperializmus mintaképe, a hitleri Németország felé, hogy aztán az se elégítse ki vágyainkat és a szabadság nagy harcossai előtt országunk homokra épített háza úgyszólván az első csapásra omoljon össze.

A külpolitikai biztosítékok mellett a belső biztosítékok megteremtését is bejelentette a miniszterelnök. Egy új demokratikus jogrendszer körvonalait rajzolta fel, melyben bennünket igen közelről érdeklő egyik tétel a bányák államosítása. Vasuti közlekedési hálózatunk megújítása és teljessé tétele, az árak és fizetések összehangolása egy mozgó bérskála segítségével, az infláció pénzügyi megakadályozása voltak azok a főbb pontok, melyeknek bejelentésében jó ígéretét látjuk a magyar demokrácia jövőjének.

A miniszterelnök őszinte, nyílt szavai mindnyájunkat bizalommal töltöttek el. Építő feladatai nagyobb, vagy inkább nehezebb részén bizonyosan túl vagyunk, az Igazi erőpróbát már kiállítottuk, bármilyen nagyok is legyenek a még ezután ránk váró nehézségek, a hátor, határozott építő akarat előtt többé már nem lehetnek akadályok.

Dr. V. Gy.

A vármegye főispánja előadást tart az Ipartestület nagytermében

A városunkban hosszabb ideje szünetelő iskolán kívüli népművelési munkásságát vármegyénk főispánja dr. Balassa Gyula előadása vezeti be: „Kormányzat és demokrácia” címen. A főispán előadást 16 óra 10 és d. u. 5 órákor az Ipartestület nagytermében tartja meg rövid műsort követően. A város polgármestere kért a város közönségét, hogy az előadásra, mely a magyar társadalom és közigazgatás demokratikus átalakításában is figyelemre méltó jelenségek tekintetű minél nagyobb számban jelenjenek meg.

Megindult a városi közkonyha

Egy régen vájódó kérdés oldódott meg Salgótarján megyei városi közkonyhájának felállításával, amely az elkövetkezendő nehéz téli hónapokban meleg étellel látja el a város arra rászoruló lakosságát.

A közkonyhát a MNDSz, a helybeli Nemzeti Segély és Salgótarján megyei városi közönségében a Nemzeti Szalvóda helyiségében állítják fel.

A közkonyhán étkeztetnek azok, akiket a gyárak üzembizottsága, vagy pedig a városi szociális ügyosztálya ajánl a MNDSz, a Nemzeti Segély és Salgótarján megyei város által kijelölt és a polgármester elnöksége alatt felállított bizottságnak. E bizottság állapítja meg azt, hogy ki jogosult a közkonyhán való étkezésre és megállapítja azt is, hogy ki részesülhet a közkonyhán ingyenes ellátásban és kik azok, akik önköltségi, illetve teljes árat fizetnek.

Jelentkezni a Nemzeti Segély irodájában lehet, ahol az igénylők jelentkezési ívet töltenek ki, mely az ajánlás után a bíráló bizottság elé kerül. A közkonyhán étkezők a kényeret tartoznak magukkal hozni.

A közkonyha vezetősége gondoskodik arról is, hogy ne csak meleg étel, hanem meleg helyiség is álljon rendelkezésre.

A mai nehéz viszonyok között csak ebédet tud a közkonyha adni, azonban minden lehetőet megtesz abban az irányban, hogy az étkezőknek vacsora is álljon rendelkezésre.

A konyha felállítására körüli munkában közreműködött úgy a gyárak, mint a város vezetősége, azonban a konyhát fenntartani csak úgy lehet, ha az eddigi támogatást a konyha a jövőben is élvezni fogja. Lebegjen mindannyiunk szeme előtt az a körülmény, hogy sok éhez és fázó embernek az a konyha fogja lehetővé tenni, hogy a súlyos, nehéz téli hónapokat átvészelje és ezért kérünk mindenkit, hogy a konyha munkáját támogassa.

Néhány szó a »606-os kísérlet« című film előadásához

Kényes és hálátlan dolog begyökeredzett szokásokat megbolygatni és mégis meg kell tenni, ha azt akarjuk, hogy kulturális téren is bekövetkezzen egy gyökéres átalakulás. Ilja Ehrenburg szavaival élve: a lelkek újépítései. Ha nem beszélünk róla szinte unalomig, nem számíthatunk kulturális fejlődésünk gyorsabb ütemére.

A mult rikoltó kísértése még mindig bennünk van, még mindig azok a filmek és előadások örvendenek nagy látogatottságnak amivel a reakciónak mindig sikerült elérni a célját, elterelni a dolgozók figyelmét a valóságtól. Mesék és fantáziák világát operettek, meseautókat, szóval az elérhetetlen délibabok világát adták táplálékkul a dolgozóknak. — Sokszor szerencsétlenségbe döntve fiatal lányokat, akik elé olyan látszatlehetőségeket varázsoltak, hogy csak a szépségen és az ügyességen mulik, hogy valakibe egy vezérigazgató beleszeressen és „oltárhoz” vezessen. Nem egy életet rontott meg már a lélekmérgező silány könyv, vagy film. Elég volt belőle!

Hitler első háborús lépését az volt a mondattal kezdte hogy „cirkusz a népek, hogy ne gondolkodjon.” Ezzel szemben Lenin, a népek nagy tanítómesterének az első építő lépése: „új kultúrát, könyvet a népeknek!” A kulturán keresztül kell meg tanulni gondolkodni és itt kell ki térni magunk megbirálására.

Néhány nap előtt a filmszín házban egy tudományos kulturfilmel találkozunk, a „606-os kísérlet” címen. Egy önfaladozó, melegszívű, emberszerető orvos küzdelmét láttuk az orvosságról amellyel emberek millióit mentették már a legutóbb betegségtől. És a mozi terem üres volt! Üres volt ugyanakkor, amikor más émelegős tartalmu filmoperett nél, vagy csim bumos cowboy filmnél tömve van a terem. Még feketén is megveszik a jegyet!

Ugyanígy van ez a Szabad Liceumnál is. Nem öncéltól tartják ezeket az előadásokat. Jkarczyni hasznuk sincs belőle, mindössze ki akarják emelni az embereket a tájékozatlanságból a tudás síkjaira és nem sikerül. Miért? Azért, mert a mult kísért még mindig. A talimhoz, a silány vásári portékához szokta tott népnek nincs türelme végig halgatni a felvilágosító tárgyu előadásokat. Ezen sürgősen változtatni kell, mert a mi szellemünk újépítéséről van szó, amit nem vehet majd senki el tőlünk. „A hatalom tudás, a tudás hatalom” Ha ezt tartjuk szem előtt, rövidesen megtanulunk gondolkodni akkor a magyar nemzetre a külföld is más szemmel fog nézni.
D. T.

Meghívó.

A Saigótarjáni Acélgári MKP, Madisz és a Madisz cserkészcsapata együttesen dec. 16—23-ig karácsonyi kiállítást rendez a volt tiszti kaszinó termeiben. A kiállítás keretében egy Liliputi ország töredéke lesz bemutatva úgy a gyermekeknek, mint a felnőtteknek. Minden villamos erővel működik. Vonatok, vízimalom, szélmalom. Egy gévi műhelyben gépek működnek. Lesznek repülőgépek, autók, lovaskocsik, vár és sok sok látványosság, amelyet még a saigótarjáni közönség nem látott.

A házasságról

A házasságot rendszerint eljegyzés, azaz kölcsönös házassági ígéret szokta megelőzni. Ez régebben kölcsönös stipulációk formájában, utóbb formátlanul történt, hajdan a menyasszony apja és a vőlegény, napjainkban a jegyesek között. Az eljegyzés tényével a menyasszony biztosan reméli, hogy az ut a házassághoz vezet. A vőlegény azonban sokszor azt hiszi, hogy ebből az állapottól veszélytelenül el lehet futni. Azonban az eljegyzés bizonyos fokú kötelezettségeket jelent a felekre. Azt mondhatnánk, hogy maradni, vagy fizetni kell. Vagy házasságot kell kötni, vagy viselni a következményeket. Az eljegyzéstől alapos ok nélkül visszafordítható jegyes kötelezve van a másik félnek, vagy annak rokonaitól kapott alkalmi ajándékokat visszaadni és felelősségre vonható azokról az igazolható károkról, amelyeket jegyesének, vagy jegyese szüleinek házassági ígéretével, vagy ígéretével kapcsolatos cselekedetével, vagy mulasztásával okozott. Meg kell fizetni az eljegyzés költségeivel előállított kiadásokat is.

Érvénytelen az eljegyzés, ha a házasság megkötése elháríthatatlan akadályokba ütközik.

Ha a menyasszony atyja nem tesz eleget a hozományra vonatkozóan tett és bizonyítható ígéretnek, ebben az esetben a vőlegény az eljegyzéstől jogosan visszafordítható. Az ilyen ígéretről érvényes kötelezettség is származik és ennek teljesítése per útján is kényszeríthető. Ezek szerint a vőlegény nem tartozik belenyugodni abba, hogy csak szerelemből nőüljön.

Meg lehet támadni a házasságot, ha a másik fél, valamely lényeges személyi tulajdonságát elhallgatta és ezáltal házastársát megtévesztette, minden olyan személyi tulajdonság, amelyről feltehető, hogy a házasságot megkötendő fél, ha tud erről a tulajdonságról a házasságot nem kötötte volna meg.

A házasság kimondottan erkölcsi intézmény és az anyagiak mellett szükséges, hogy szilárd erkölcsi alapokon nyugodjon, a házastársak egymás iránt való feltétlen szeretetén, megbecsülésén, de főként az egymás iránt való bátorított bizalmon alapul.

A Kuria ítéletei szerint a házasság élet ügyeiben a férjket illeti meg a döntő szó, a lakóhely megválasztásának joga is. A feleség férjét követi, de a feleség megokolt ellenvetéseit figyelembe kell vennie. Egyik házastárs sem kötelezhető arra, hogy a másik házastárs, szülvével együtt lakjék. De nem tartozik a feleség férjket — kinek megfelelő elhelyezkedése nincs — a bizonytalanságba köveitni.

A férj kötelessége, hogy feleségét mindenki vel szemben kellő védelemben részesítse. Váloók, ha a férj szülei bántalmazták, sértegetik menyüket és a férj ez ellen nem nyújt védelmet, de viszont váloók az is, ha a házastárs szülvével szemben kíméletlen, durva magatartást tanusít.

A háztartás vezetésének joga a feleséget illeti. Váloók tehát, ha a férj a háztartás vezetését nem a feleségére, hanem másra bizza a feleség hozzájárulása nélkül, vagy az élesztár kulcsait nem a feleségére, hanem másra bizza.

Váloók az is, ha az anyós lelkisimlyden nyilatkozik a háztartás vezetésére vonatkozó képességeiről. A feleség löztjének megokolatlan visszautasítása szintén lehet váloók, de közt más étel el nem fogadása, bár ha a mezesetekben a férj meg is ette azt, a Kuria szerint is megokolt.

A férjnek feleségével szemben fegyverkezési joga nincs, így sajnos a papucs kormány ellen a Kuria sem tud védelmet nyújtani a férj részérét.

Bontóok a család eltartásának szándékos elhanyagolása, de ha a család fő önbibáján kívül vészlette el állását, ez nem róható ter ére. A beteg feleséggel szemben tanusított rideg közöny és a házastársat megillető bizalom megvonása váloók. De váloók az is, ha a házastársak közül valamelyik vagyoni viszonyaikra nézve nagyobb értéket jelentő vagyontárgyat a házastárs előzetes hozzájárulása nélkül elidegenít. A házastársak egymással szemben büsége vannak kötelezve, de még arra is, hogy tartózkodjanak olyan magaviselettől, amely erkölcsi szempontból jogos gyanu keltésére alkalmas és a házastárs jó hírnevére árnyékot vetbet.

A házastársak legszigorubb kötelessége a gyermeknek erkölcsi nevelése és a szülvök megbecsülésére való nevelése. Ez még akkor sem mellőzhető, ha az egyik házastárs súlyos botlásokat követne el. A gyermeket úgy kell nevelni, hogy testvéreitől el ne hidegüljön. Ennek ellenkezője házassági bontóokul szolgálhat. A házastársi kötelesség súlyos megsértése az, ha az anya a beteg gyermekével szemben a kellő erkölcsi és anyagi gondosságot elmulasztja.

A házastársnak jogos öknélküli elhanyagolása váloók. Az elhagyott házastárshoz való visszatérés békítő közösség visszaállításához elmaradhatlanul szükséges, de ezt a házastárs visszautasítani nem jogosult, kivéve a hüiten elhagyás esetén. Ezt a házastárs megbocsátani nem tartozik.

A családi életben a férj és feleség teljesen egyenrangú tényező és mindkettőjük egyedüli célja lehet az erkölcsi alap szilárd megteremtése, mert enélkül boldog házassági élet el sem képzelhető. Szeretet nélkül a családi tűzhely melege kialszik és ennek legtöbb esetben a nemzet kincse és jövője a gyermek lesz az áldozata. A családi tűzhely melegének ápolása, a gyermek nevelésének feladata, a nő hivatala.

Az itt közölt bírói ítéleteket dr. Boda Gyula „döntvénytár”-ból idéztem. — (Cikkíró)

A bányászok és ipari munkások a magyar gazdától várják a kenyéret!

December 3-án volt József Attila tragikus halálának évfordulója. Emlékezzünk rá!

Tiszta szívvel

Nincsen apám, se anyám,
se istenem, se hazám,
se bölcsőm, se szemfedőm,
se csókom, se szeretőm.

• Harmadnapja nem eszek,
se sokat, se keveset.
Husz esztendő hatalom,
Husz esztendőm eladom.

Hogyha nem kell senkinek,
Hát az ördög veszi meg.
Tiszta szívvel betörök,
ha kell embert is ölök.

Elfognak és felkötnek,
Aldott földdel elfödnek
s halált hozó fű terem
gyönyörűszép szivemen.

József Attila.

Az árdragítás és fekete-kereskedelem a börtönbe juttat!

Szerkesztőségi órák
mindennap 3—6-ig.

A nürnbergi per

Parancsra irtották az orosz foglyokat

A Nemzetközi Katonai Törvényszék november 30-i, esti ülésén Lachausen vezérőrnagy tanuvallomása szerint a németek külön parancsban határozták meg a szovjet hadifoglyok elleni kegyetlen intézkedéseket. Reinicke tábornok a német főparancsnokság egy ülésén konkrétan beszélt ezekről az intézkedésekről és kiemeltette, hogy közéjük tartozik

a foglyok tömeges agyonlövése is.

Ezzel a gondolattal — mondotta Reinicke — meg kell barátkoznia minden tisztnek, aki nem mindig éri, hogy nemzeti szocialista államban él. Ezen az ülésen esett szó a szovjet hadifoglyok kiválogatásáról is. Ennek értelmében az SD a hadifoglyok közül kiválogatta a zsidókat, a politikai munkásokat, általában az értelmiségieket és ezeket agyonlőtték. Lachausen tábornok kijelentette, hogy a foglyotáborokban tartózkodó tisztjeitől több hivatalos jelentést kapott a szovjet hadifoglyok tömeges kivégzéséről. E tényről csaknem az egész német tisztikar tudott.

A parancsok minden esetben a haderő főparancsnokságától származtak.

Lachausen a továbbiakban elmondotta, hogy a német légitáborok a háború kitörése előtt, 1939-ben, megkezdte felderítő útjait, melyeken

a pilóták Londont, Leningrádot, Lengyelországot, Magyarországot, Délkelet Európa városait fényképezték.

Ezután a vád és a védelem a felkereszkérdéseket a tanunak. Denko altábornagy, a vád szovjet nyelvű vizsgálója, a kereszkérdések folyamán megállapította, hogy

a német parancsnokság külön képzésben részesítette a reakcióes ukrán nacionalisták csapatait.

Ezeket szabotázs, diverziós és provokációs tevékenységre használták fel a Vörös Hadsereg háttérsegében. A kérdések folyamán az is kiderült, hogy az SD csapatok krimi hadifoglyok tömeges kivégzését hajtották végre.

Hess ezen az ülésen vallotta be, hogy teljesen épelméjű.

A Nemzetközi Katonai Biróság december 1-i, délelőtti ülésén Lawrence bíró bejelentette, hogy

Hess teljes mértékben felelős tevért és büntetéséhez hasonlóan fognak felette ítékezni.

Lawrence bejelentése után a védelem adta fel kérdéseit Lachausen tábornoknak. A tanu válaszaiból kiderült, hogy

az SS, SD és Gestapo alakulatoknak mindig és mindenben szabad kezük volt.

Az SS több szabotázs és provokációt követett el lengyel egyenruhában, hogy ürügyet teremtsenek a lengyel nép kiirtására. Lachausen szerint Keitel 1940-ben parancsot adott Weygand tábornok meggyilkolására és Giraud tábornok „eltüntetésére”.

Ösbemutató az acélgárban

Néhány hónappal ezelőtt kezdte meg az acélgári műkedvelő gárda „Isten, Császár, Paraszt” című történelmi drámájának próbáját. A hatalmas mű rendezése a befejezéshez közeledik. Az előadás december 25-én lesz megtartva az Acélgári Olvasó Egylet dísztermében. — Értesülésünk szerint a bemutatón a szerző is meg fog jelenni.

Hogyan oszlik meg a vállalatok haszna a Szovjetunióban?

A szovjet vállalatok és gazdasági szervezetek haszonnal dolgoznak. Azokat az árakat, amelyeken ők az általuk termelt árukat eladják, a kormány határozza meg. Ezek az árak pedig figyelembe veszik az összes termelési költségeket és némi hasznot. Természetesen a haszon mértéke a népgazdaság nem minden ágában egyforma leggyakrabban a tervek a hasznot háromtól tíz százalékig irányozzák elő. A vállalatok vezetői nemcsak arra törekednek, hogy megkapják a számukra engedélyezett hasznot, hanem arra is, hogy ezt fokozzák. Amennyiben pedig szabott árról van szó, amelyeket nem lehet emelni, úgy két eset lehetséges: vagy csökkentik a termelés költségeit, vagy pedig jobb minőségű termékeket állítanak elő. Végül mindkét eljárást egyidejűleg lehet alkalmazni. Tegyük fel például, hogy a terv szerint egy méter szövet előállítására a gyárnak két rubelt kell fordítania, a szövetet pedig két rubel 15 kopekért adhatja el, vagyis minden méter után a haszon 15 kopeket tesz ki. Hogyan lehet tehát a hasznot növelni?

A gyárigazgató a munkások és mérnökök segítségével arra törekszik, hogy a termelési költséget csökkentse. Erre több mód van. Néha sikerül a fűtőanyag mennyiségét csökkenteni, vagy pedig a szövetnél a fonállal vagy festékkel takarékoskodni. Ha pedig a minőséget javítjuk, a haszon ugyancsak növekszik. Tegyük fel például, hogy a terv szerint az elsőrendű szövet 75 százalékos, a másodrendű 20 százalékos, a harmadrendű 5 százalékos feldolgozást igényel. Ha a gyárnak sikerül oly módszereket találni, melyek mellett, mondjuk a másodrendű áru csak 10—12 százalékban, a harmadrendű pedig egyáltalán nem volna, úgy ebben az esetben az az ár, melyet az áru a piacon elér, emelkedik s így a haszon nagyobb lesz. A Szovjetunióban mindenképpen elősegítik azt, hogy a haszon nagyobb legyen annál, amit a terv irányoz elő, mert ez nagyobb foku ártermelésre és ennél fogva a népesség jólétének fokozására vezet.

Az állam azonban ügyel arra, hogy a vállalatok ne dolgozzanak túlságosan haszonnal. Ha pedig az állaghaszon túl magassá válik, az állam csökkenteni az árakat.

Hogyan oszlik meg a haszon a Szovjetunióban? Legfontosabb részét ama vállalat kiterjesztésére fordítják, amely vállalat ezt a hasznot elérte. Minden vállalat évenként új beruházásokat követel: új műhelyeket kell felállítani, új iparvágányokat építenie, vagy néhány új szerszámgépet kell beállítani stb. Ilyen kiadásokat a vállalati saját összegyűjtött pénzből folyósít. A vállalat munkásai közvetlenül érdekeltek annak a vállalatnak a kiszélesítésében, amelynél dolgoznak. Érdekeltek annak korszerűvé tételében s a munka feltételeinek megjavításában. A haszon másik részét a vállalatban dolgozók szükségleteinek fedezésére fordítják. Ezekből az összegekből építenek új lakásokat a munkások és alkalmazottak részére (azokon az építkezéseken felül, amelyeket az általános terv értelmében teljesítenek), továbbá gyári klubokat, stadiókat, kulturpalotákat, gyermekkerteket stb. A Szovjetunióban nehéz oly vállalatot találni amelynek ne volnának ilyen intézmények. Ezeket azokból a pénzeszegekből tartják fenn, amelyeket a vállalat felhalmozott. Minél nagyobbak ezek a felhalmozódások, annál nagyobb az az összeg, amelyet a vállalat szükségleteinek fedezésére fordíthatnak.

Nem csoda, hogy a szovjet vál-

latok munkásai és alkalmazottai takarékosan és gazdaságosan binnak az anyagokkal, szerszámokkal és felszereléssel és arra törekednek, hogy a legnagyobb takarékosággal és a munka termelékenységének fokozásával gyarapítsák ezeket a megtakarításokat.

A Szovjetunióban érvényes törvények szerint a haszon egy részét a pénzügyi szervek szedik be és az állam általános szükségleteire: az ország védelmére, iskolák, kórházak és más kulturintézmények építésére és fenntartására fordítják. Miután a haszon egy részét a szükséges befektetésekre fordították és a vállalatnak is kitartották a neki járó összegeket, még mindig jelentős, fel nem használt összegek maradnak fenn, amelyeket azokban a vállalatokban, amelyben ezen összege-

ket felbaltalmazták, a hasznot elérték, nem lehet többé célszerűen felhasználni. Az állam ezeket a szabad összegeket összegyűjti és a gazdaság új ágainak fejlesztésére, valamint az ország új iparvidékének kiépítésére fordítja. Az utolsó húsz évben a Szovjetunióban létesített számos vállalatot, az Uralvidék és Szibéria, valamint a nemzeti köztársaságok ipari fellendülését, továbbá az egész szovjet gazdaság óriási megerősödését a szovjet gazdaságban elért megtakarítások tették lehetővé.

Ez tette lehetővé, hogy a Szovjetunió külföldi kölcsönök nélkül, csak saját erejére támaszkodva biztosítsa a népgazdaság által igényelt szükséges tőkobefektetéseket. Ez tette lehetővé, hogy hatalmas összegeket fordítsanak a tudomány és művészet a közoktatás és közegészségügy fejlesztésére, valamint a népesség anyagi és kulturális javának szakadatlan emelésére.

A. Birjukov

Nemzetiségi kérdés a háboru utáni Európában

(Folytatás.)

Igy például több esetben a városok nemzetiségi összetétele elűt az őket környező vidéki területek nemzetiségi összetételétől.

Egyidőben azonban nem szabad elcsúszni a népeknek ama érthető vágya fölött sem, hogy nemzeti államot teremtsenek maguknak, azaz olyan államokat, amelyek a valóságos lehetőségek mértékében etnikailag homogén lakossággal rendelkeznek. A történelem tanulságai megmutatják, hogy a nemzeti állam megteremtésére irányuló törekvések a fejlődés tényezői.

Ebből következik az a követelés, hogy bizonyos nemzetiségi kisebbségeket azoknak az államoknak a területére telepítsenek át, ahonnan származnak. Ezt a követelést most néhány érdekelt állam különös szívélyességgel, mint a nemzeti kisebbségek kérdésének sarkpontját állítja be. Itt elsősorban Lengyelország, Csehszlovákia, úgyszintén Magyarország német kisebbségeiről van szó. A német kisebbségek problémáját külön hely illeti meg és azt a nemzeti kisebbségek kérdésének összkomplexumából ki kell emelni. Itt az államok külső és belső biztonsága, társadalmi haladásuk alapvető érdekei forognak kockán. A kérdés tárgyalásánál nem szabad megfeledkezni arról a politikai és gazdasági szerepről, amelyet a német kisebbségek Közép- és Délkelet-Európa országában játszottak.

A legutóbbi idők eseményei ismétellen megerősítik a jogosságát és méltányosságát az ilyen törekvéseknek. Elég, ha a Csehszlovákiában, Lengyelországban és Magyarországon leplezett német terrorszervezetekre gondolunk.

Az áttelepítés kétségtelenül kemény rendszabály. Itt azonban — jobban mint máshol — helye van a shakespearai hő szavaira való emlékezésnek: „Súlyos okok, súlyos tetteket váltanak ki”. Egy ilyen tömegáttelepítés nem folyhat le rendszertelenül, hanem azt tervszerűen és szervezeten kell keresztülvinni.

Ez az operáció szükséges és elkerülhetetlen, ha tartós európai rendet akarunk megteremteni és az államok külső és belső békéjét meg akarjuk erősíteni.

Most a legteljesebb határozottsággal a következő dilemma előtt állunk vagy a pángermanizmus állandó fenyegetése alatt maradnak meg Európa népei, — ami a forrása volt a konfliktusoknak, általános bizonytalanságnak és elkerülhetetlen háborúnak, — vagy

pedig elhatározzák magukat ezek a népek a béke érdekében ekerülhetetlen operációra: a német lakosságot egyes országokból Németországba visszatelepíteni.

Európa háboru utáni alakulásának időszakát a kölcsönös nemzetiségi viszonyok komoly átértékelése jellemzi. A lengyel nemzetiségi állam megteremtése és megerősítése, a föderatív elv megvalósítása Jugoszláviában, a magyarok és románok közötti normális kapcsolatok helyreállítása Erdélyben; a csehok és szlovénok közötti barátság biztosítása, a Németország határára lévő államok megszabadítása a német kisebbségektől, mindezek kétségtelen eredményei a nemzetiségi probléma megoldásának — demokratikus alapon.

Mindezek a jelentős lépések a nemzetiségi problémák pozitív megoldása a népek egymás közötti baráti viszonyának megerősödése felé megteremtik egy tartós béke előfeltételeit. Ezt a népek közötti béke és a népek szabadságának baráti csak örömmel üdvözölhetik. Vége.

A „Hangya” közgyűlése

A szövetkezeti gondolat a demokráciában fokozottabb figyelmet érdemel. Erre Salgótarjánban is rájötték a demokrácia igaz hívei, a bányák és gyárak munkásai. Így történt azután, hogy a salgótarjáni Hangya Szövetkezetbe tömegesen léptek be és ennek következményeként a dec. 1-én tartott közgyűlésen kiegészítették az eddigi vezetőséget.

Az igazgatóságba megválasztották: Aczél Béla, Borzó György, Fenyvesi János, Kakuk Deák István, Kun Barna, Miklós Gáspár, Szóó Pál, Wiesinger Károly.

A felügyelő bizottságba megválasztották: Boros Antal, Borsányi József, Csopán Sándor, Grósz József, dr. Hinnel Pál, Jancsó Imre, Kray Ferenc, dr. Mészáros Pál, Mátyus László, Zupkó Elemér.

A vezetőség kiegészítése annyit jelent, hogy a szövetkezetet a közeljövőben a demokrácia szolgálatába állítják, aminek feltétlenül hasznát fogják látni a dolgozók tömegét.

Olvasd a SZABAD NÉP-et!

Ez a magyar dolgozók lapja!

Salgótarján m. város polgármesteri hiv. 12677—1945 sz.

Tárgy: A házadóra vonatkozó egyes törvényes rendelkezések módosítása és kiegészítése.

Hirdetmény.

A 1970—1945. M. E. sz. rendelet alapján közbírré teszem, hogy a kivetett házadó törlése kérhető azután a nyersbárbérijedvelem után, amelyet az 1606—1944 M. E. számú rendelet valamint az u. n. zárdójavak kezelésével megbízott kormánybiztos, vagy a volt nyilaskeresztes párt intézkedése folytán postatakarékpénztári zárolt számlára fizettek be.

A nyersbárbérijedvelemre zárolt számlára történt besízetését a postatakarékpénztári befizetési lap elismervényével kell igazolni.

Törölhető továbbá a házadó olyan épület (épületrész) nyersbárbérijedveleme vagy haszonértéke után, amelyből a bérlőt, vagy saját használata esetén a ház tényleges birtokosát, vagy azt a személyt, akinek az épület (épületrész) az épület tényleges használatát ingyenes használatra átengedte, az 1944 évben hatósági intézkedés folytán kiköltöztették, az épületet (épületrész) beraktározás, vagy kényszerösszeállítás céljaira igénybevételek és ezért sem bért, sem térítést nem fizettek. — Törölhető továbbá az olyan épület tekintetében is, amely katonai célokra történt ingyenes igénybevétele, zárt területre nyilvánítás, vagy más háborus intézkedés folytán üresen maradt, illetőleg rendeltetészerűen nem volt használható, feltéve, hogy az igénybevételeért sem bért, sem térítést nem fizettek.

A házadó törlésevel kapcsolatos felvilágosítást a városi adóügyosztály nyújt.

Az adótörlési kérelmet 1945 évi december 31-ig kell az állami adóhivatalhoz címezve a városi adóügyosztályhoz benyújtani.

Salgótarján, 1945 dec. 5.

A polgármester helyett:
Versényi Lajos,
v. tanácsnok.

Emberi megértés óh! 1945-ben.

Kiutasítások a Felvidékről... Lakáshány Salgótarjánban már 1929 óta (ugyan most van még lakás csak se ajtaja, se ablaka.

Mit csináljon a lakásbivitel...? A 34/1945. M. E. sz. rendelet alapján az indokolatlanul nagy lakásokat igénybeveszi. Igen ám csak venni! Ugyanis egy-egy igénybevételel kézzel-lábbal tiltakoznak a nagy lakások bérlői. Végül is csak karbatalom segít.

Különösen a reakció világ jómódu egyénei tiltakoznak az ilyen igénybevételek ellen. Ők még mindig a régi világba képzelik magukat a kerekén kijelentik, hogy ők azzal nem törődnek, ha más azik fázik csak az ő kényelmük meg legyen. Sőt még egyesek ilyen kijelentéseket is tesznek, hogy miért nem épített magának házat az a lakásigénylő.

Sok baj van a menekülésből visszatérőkkel. Minden áron a régi lakásokat kérik vissza; ha megosztással kapnak vissza belőle valamit a rendelet alapján, akkor fűhöz-lához kapkodnak, fellebbeznek, hogy menekülésük alatt behelyezett bérlőt kitarják és újból a régi kényelemmel terpeszkedjenek. Közben azzal sem törődnek — ha a hatóság éberen nem őrködne elől — ha a lakásokban levők az utcára kerülnek.

S ők a lenghangosabbak, ők a

legnagyobb hazafiak, ők csak csupa bazaszeretettel menekültek el, akik pedig a helyükön itthon maradtak és ragaszkodnak a városhoz, a magyar földhöz, azok szerintük majdhogyanem bazarulók. Ezeknek van a legtöbb joguk elköpzeletük szerint régi lakásukhoz, mintha kényszer hatása alatt mentek volna el.

A legtöbb baj van azután a háztulajdonosokkal. Valóságos közeleharcot kell vívni a lakáshivatalok egy-egy kiutalás miatt. A kijelölt bérlőnek nem adják át a kulcsot, vagy egyszerűen leszedik a kulcsot és ablakot, ajtót, tüzbélyet, kályhát kiviszik a lakásból. Arról aztán nem is érdemes beszélni, hogy semmi javítást nem végeztek a házakon, hogy valakinek ki lehessen utalni, ha olyan rossz állapotban van.

A lakásügyeknél tapasztalhatja az ember, hogy mennyire önzők nem megértők az emberek embertársaik iránt.

Némelyik hadonászik, hogy így meg úgy neki ilyen meg ilyen lakás jár, mert ő nem aludhat egy szobában az anyósával vagy a nagypapával, de közben azzal nem törődik, hogy munkás családok nyomorognak 10-12-en is egyszobában, rakáson egymás hegyén hátán: nekik mindez nem számít csak az a fontos, hogy nekik külön szobájuk legyen vagy ők szétterpeszkedhessenek, mind ez azonban a lakáshivatalnál nem számít. Erélyesen belenyúl a már elkészült tervek szerint a még meglévő rendelkezésekbe és a tulkapásokat igyekeznek minden eszközzel letörni.

—i—

Groza román miniszterelnök az erdélyi problémákról

A magyar miniszterelnök nagy programbeszédében a magyar imperializmussal kapcsolatban előadottak román párhuzamokéban álljon itt Groza, román miniszterelnök legutóbbi moszvári beszédének egy jellemző részlete, mely ugyanazt a becsületes de nkratikus gondolkodást tükrözi vissza, mint a magyar miniszterelnök beszéde.

A két nép, a magyar és a román nép, dolgozó nép, becsületes nép. Sok vihart élt át a történelem során és túlélte azokat, tehát életképes. Azok számára, akik messziről boldogtalanná akarják tenni ezt a két népet, üzenjük: Hagyjanak minket békében! Kigyógyulunk mi ennek a háborúnak rettenetes szenvedéseiből és sebeiből magunktól is, ne babáskodjunk felettünk senki, mert félünk, hogy a sok baba között elvessz a gyerek.

Azáltal, hogy mi, magyar és román nép, egymásra akarunk találni Erdélyben, megkönyítjük, hogy a szomszéd Magyarországgal kiényítsük nemcsak a testvériséget, jószomszédi viszonyt, hanem a gazdasági együttműködést is. A határok igen, ez az a pont, ahol a belföldi reakciók is mindkét részről és a határon túl felülték fejüket, gondolva, hogy újra felszakíthatják a sebeket. Nekünk válaszunk az, hogy mi a határkérdésekben nem vitatkozunk velük. A mi elgondolásainkban a határok nem választhatnak el, hanem közelebb hoznak. A mi elgondolásainkban és elhatározásainkban ez a határ semmiesetle-

sem lesz kínai fal, ellenkezőleg, mindent elkövetünk, hogy az senkitől semmit el ne válasszon. Elmegyünk egy vámonőig Magyarországgal, megszüntetjük az úgynevezett útlevelekénységet, hogy mindenki szabadon járhasson és akkor a határnak vajmi kevés szerepe lesz.

— Ha nem így lenne, visszatérnénk a régi időkhez, a reakciós imperializmus korszakához és visszatérnénk a kínai falhoz. De a kínai falak mögött vágyak támadnak, a vágyak akciókká fejlődnek s ezek összeütőközésekre vezetnek. A határok folytonos mozgása, ide-oda tologatása évszázadokra tovább hosszabbítja azt a véres sorozatot, amit háborúnak neveznek, amely most végig száguldott rajtunk. A román magyar testvériség hosszú időkre elvele kizárja azt, hogy ilyen idegen érdekért újra összeverekedjünk.

— Román testvéreinknek, akik nem értik meg az idők szavát, azt üzenem: vállalom a román nép színe előtt a felelősséget, vállalom, hogy most a román nép árulójának neveznek, mert a történelem nekem fog igazat adni, mert azok a határok, amelyek gyűlöltre vannak építve, elmúlnak, amelyek a népek testvériségére vannak építve azok betonra vannak építve és megmaradnak.

Ipari olköt hatósági áron csak az a gazdalkodó kap, aki beszolgáltatási kötelességének ologot tott!

A munka a Szovjetunióban a becsület és hősiesség tárgya

Ma, amikor a Szovjetunió alkotmányának kilenc éves évfordulóját ünnepli, a cimben Kalinin szavait idézzük, mert a Tanácsok VIII. kongresszusa által az 1936. december 5-én elfogadott és életbeléptetett Szovjet alkotmányunk legsarkalatosabb pontja a Szovjet minden polgárának a munkához való joga.

Már Lenin azt írta: „A kommunizmus ott kezdődik, hol az önfeláldozás megnyilatkozása, az az önfeláldozás, amely megbirkózik a nehéz munkával, az egyszerű munkások gondja a munka termelékenységének fokozása iránt, minden puddnyi gabona, szén, vas és más termék megőrzése, minden olyan termék, amelyet a dolgozók „közeli” hanem „távol” hozzátartozói, azaz a társadalom a maga egészében, az emberek tíz és százmilliói, akik eleinte egy szocialista államban, majd a Szovjetköztársaságok Szövetségében

egyesültek”. Lenin államalkotói bölcsességének egyszerű igéi ezek a szavak, melyeket tanításként fogadott el a Szovjetek népe és azokat követve megalakított egy olyan államot, amelyben minden hatalom a város és falu dolgozóé és ahol lehetlenné vált az, hogy ember az embert kizsákmányolja. Azért írhatja Kalinin: „Nálunk, a Szovjetunióban, a városokban és a falvakban egyaránt, a munka a legegyszerűbbtől a legmagasabb szakképzettséget igénylő munkáig — mely tartalmat kapott, a munkát a szocializmus nagy eszméi hatolták át, a munka az az alkotó elvé lett, amely új hittel tölti el az embereket, a kommunista erkölcs szellemében neveli őket. A munka iránti szeretet jelenti a kommunista erkölcs egyik legfőbb elemét. Csak a munkásszítály győzelmével vesztette el a munka — az emberi élet elengedhetetlen feltétele — súlyos és szö-

gyenletes teher jellegét és lett a becsület és hősiesség tárgyává”.

A Szovjetunióknak ünnepe, a december 5-i történelmi évfordulón, érdemes elgondolkozni ezeken. Márcsak azért is, mert a háboru alatti hatalmas emberi erőfeszítések után mintha lankadság volna tapasztalható a munka általános frontján. Kivált az olyan államokban, ahol az emberi munka javarészt „súlyos és szegényes terhet” jelentett még a közelmúltban is. Valójuk be nálunk is. Magyarázhatnánk ezt a lankadást azzal is, hogy a dolgozók óriási nélkülözések közt, megfelelő táplálkozás híján legyengülve, testileg leromolva kénytelenek végezni munkájukat. De nem erről akarunk beszélni.

Csak tanulsággal akarunk szolgálni ezen a nevezetes évfordulón. Mert valahová szebb világ felé kell irányítani a dolgozók vágyakozó tekintetét, akkor amikor látjuk nálunk a munkátalanok könnyű életét és keservesen tapasztaljuk a dolgozók nyomorúságos szenvedéseit. Valahonnan biztatást várunk, hogy a becsületesen dolgozók el ne csüggedjenek, hogy a legnehezebb körülmények között is folytassák építő munkájukat.

A legnagyobb erőfeszítéssel kell átlendíteni a munka kerekét a holtponton, a most ránszakadó nehéz téli hónapokban, amelyek Rakosi szavai szerint „hazánk legnehezebb hónapjai lesznek”.

A Szovjet alkotmány 9 évéből kiesett a háboru miatt 4, az alkotás szempontjából természetesen esztendő, de ott most ezt a kiesést behozzák minden bizonnyal, mert a szlachánovisták hazájában a munka az alapja az ember boldogulásának mindenkinél, egyenként és összesen. Nálunk is az kell, hogy legyen!

Jó állapotban levő Irógépet vennék. Városi Üzemek. Városháza I. em. 6. sz.

Tölgyhasábot vagy rönköt és a bronosvasat pénzért vagy osoróba veszek.

Telek Mihály kádármester. Monház-utca 30.

Gazdák! A beszolgáltatás nemzeti kötelesség!

A szavazás kulisszatitkaiból

A „nagy mérkőzés” napján sorra járjuk az egyes szavazókörzeteket, hogy egy érdekesebb vagy tréfás esetek után érdeklődjünk, megtudjuk, hogyan szavaz városunk népe, tisztában van-e mindenki a szavazás technikai részével? A 22. számú körzetben fiatal nő veszt át a szavazólapot és miután a szavazófülkébe bement, visszajön és megkérdi az elnöktől, hogy hol vannak a falon (!) a kockák, amikbe a keresztet kell tenni? A kellő felvilágosítás megadása után fegyelmetlen szavaz. Ugyanabban a körzetben középkorú férfi szavaz és elmegegy. Körülbelül egy óra múlva visszajön és nagy izgatottan megkérdi, hogy nem lesz-e neki belőle baja, hogy elfelejtett (!) szavazni és üresen dobta a borítékot az urnába? Városunk derék cigánypolgáraitnak szavazása is bővelk deft a szakértelemtől taltengő jelenetekben.

Párthírek

M. K. P. pártnap előadók névsora:

1945. december 11-én, kedden:

Pártház 5 órakor Miklós G., Fazekas S. Acélgár: 6 kor Blánár S., Szabó L. Bányá: 5 kor Boros Anta, Varga A. Üveggyár: 5 kor Bogner J., Katali R. Gépgyár: 2 kor Alics János, Marek J. Forgács: 5 kor Jancsó L., Dömötör Teréz. Somlyó: 5 kor Sztankovics I., Sulvok S. Salgó: 6 kor Egner R., Takács András.

14-én, pénteken:

Baglyas: 6 kor Basti S., Bottós János. Palfalva: 6 kor Müller S., Andó Gy.

13-án, osütörtökön:

Vízválasztó: 2 kor Verhócki József és Ferenc József.

Jelentsd föl az

árdágító

spekulánst!

SPORT

B. Barátság—

SBTC 2:1 (2:0)

Az SBTC ismét mind a két pontot Budapesten hagyta. A vereséget nem érdemelte meg, mert végig egyenrangú ellenfél volt. Vasárnap, folyó hó 9-én, délelőtt 11 órakor a DVTK-val játszik bajnoki mérkőzést az SBTC. Kíváncsian várjuk, hogy a fekete-fehér színeket képviselő SBTC, melynek játékosai, oly szívvel és odaadással képviselték színeinket, hogy ezzel nem egyszer vitték dadalra egyesületüket. Reméljük, hogy az eddigi sportszerencse mely csapatunkat elhagyta, némiképp mellénk fog szegődni.

KERÉKPÁRT elcserelelnék MALACÉRT!

Cím a kiadóbitaiban.

Meghívó.

A Szurdokpüspöki Fogasztási és Értékesítő Szövetkezet f. évi dec. hó 16-án d. u. 3 órakor a román. kath. iskolában

rendkívüli közgyűlést

tart, melyre a tagok az alapszabály értelmében ezennel meghívotnak.

Tárgysorozat:

1. Igazgatóság választása.
2. Felügyelőbizottság választása.
3. Egyéb indítványok.

Igazgatóság.

7 LÁMPÁS

luxus csúcscsúper nyomógombos

ORION RÁDIO

elsőrendű villanygramofonnal

eladó

ROLLEIFLEX

vagy ennél értékeesebb

FÉNYKÉPEPEZŐGÉPERT.

Cím és árjegyzék a kiadóban.

A szerkesztésért és kiadásért felel: Dr. VASS GYULA.

Nyomatott Végk Kálmán könyvnyomdájában Salgótarján, Fő-utca 66 szám.